

Arviointikertomuksen 2020 johdosta koottu selvitys

Tarkastuslautakunnan arvio valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta:

- Kärsämäen kunnan some-kanavien käytössä on vaihtelevia käytäntöjä. Aktiivisina kanavina ovat toimineet Facebook, Instagram ja YouTube. Kärsämäen näkyvyys sosiaalisessa mediassa ei ole vain kunnan vastuulla, vaan myös luottamushenkilöt voivat osallistua tähän.

Sosiaalinen media täydentää kunnan ja kuntalaisten välistä viestintää perinteisempien viestintävälineiden rinnalla. Kunnassa on toiminut vuodesta 2020 eri toimialojen sosiaalisen median viestijöistä koostuva some-tiimi, joka on kokoontunut yhdessä kehittämään sosiaalisen median viestintää. Sosiaalista mediaa on hyödynnetty vuoden 2020 aikana erityisesti lisäämään koronaepidemiaan liittyvien tiedotteiden tavoitavuutta ja korvaamaan perinteisiä tilaisuuksia ja tapahtumia kokoontumisrajoitusten ollessa voimassa. Kunnanhallitus kutsuu kaikki päättäjät ja kuntalaiset lisäämään positiivisten Kärsämäki-tarinoiden virtaa sosiaalisen median eri kanavissa.

- Kärsämäen kunnan strategiassa mainitaan Kärsämäestä brändi. Tavoite on hyvä, mutta keinot tehdä Kärsämäestä brändi puuttuvat.

Kärsämäen brändillä tarkoitetaan sitä mielikuvaa mikä ihmisillä on Kärsämäen kunnasta. Kuntabrändin rakentaminen on paljon muutakin kuin pelkkä visuaalinen ilme tai markkinointitoimenpiteet. Kärsämäki – positiivisten tarinoiden pitäjä - brändi rakentuu kuntastrategian, talous- ja toimintasuunnitelmien ja jokapäiväisen toiminnan kautta. Aina kun olemme kosketuksissa kuntalaisten ja yhteistyötahojen kanssa ihmisten mielikuva Kärsämäestä vahvistuu, heikkenee tai muuttuu.

- Kunnanhallituksen puheenjohtajiston, kunnanvaltuuston puheenjohtajiston ja valtuustoryhmien puheenjohtajien yhteistapaamisia on jatkettu. Kyseisiä tapaamiset ovat todettu hyödylliseksi ja tarpeellisiksi. Tapaamisten hyödyllisyyden heikkoutena on, että saavatko muut valtuutetut samanlaiset tiedot. Näistä tapaamisista ei ole tullut muistiota tai muuta vastaavaa kunnan hallinnon puolelta.

Puheenjohtajiston palaverista on muodostunut joustava, kaikki poliittiset ryhmät kattava asioiden valmistelun, keskustelun ja tiedottamisen väline. Mikäli jonkin ryhmän edustaja on ollut estynyt osallistumaan palaveriin, on olennaiset tiedot pyritty välittämään hänelle muulla tavoin. Tarkoituksena on, että palaverihin osallistuvat puheenjohtajat viestivät edelleen omille valtuustoryhmilleen tarkoituksenmukaiseksi näke-

mällään tavalla palaverissa käsitellyistä aiheista, jotta kaikilla valtuutetuilla on yhteinen ja riittävä tilannekuva. Merkittävä osa asioista etenee aikanaan valtuuston päätettäväksi, jolloin valtuutetut saavat tarvittavat tiedot esityslistojen, oheismateriaalien ja kokouksissa annettavan selostuksen kautta.

- Kuntalaisten illat ovat lähetetty Kärämäen YouTube-kanavalla. Etäosallistumisessa on ollut hankaluuksia, muun muassa kysymyksien ja kommenttien esittäminen on edellyttänyt Google-käyttäjää. Kuntalaisten illoista on muodostunut enemmän yksisuuntaisia kuin keskustelevia tilaisuuksia. Kuntalaisten iltoihin olisi voitu ottaa tietty määrä kuuntelijoita paikan päälle.

Kuntalaisten illat järjestettiin vuonna 2020 erittäin poikkeuksellisessa tilanteessa. Keväällä 2020 maassamme oli julistettuna poikkeusolot ja kevään kuntalaisten illan ajankohtana 6.5.2020 voimassa oli Pohjois-Suomen aluehallintoviraston määräys, joka kielsi tartuntatautilain 58 §:n 1 momentin nojalla toimialueensa kuntien alueella kaikki sisä- ja ulkotiloissa järjestettävät yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset, joihin osallistuu yli 10 henkilöä. Syksyn kuntalaisten ilta -tilaisuus järjestettiin 7.9.2020 ja tuolloin voimassa oli Pohjois-Suomen aluehallintoviraston määräys, joka kielsi tartuntatautilain 58 §:n 1 momentin nojalla toimialueensa kuntien alueella kaikki sisä- ja ulkotiloissa järjestettävät yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset, joihin osallistuu yli 50 henkilöä. Kärämäen kunta on noudattanut asiassa viranomaisten päätöksiä ja tilaisuuksia koskevat riskiarviot huomioiden yleisöä ei otettu myöskään syksyn kuntalaisten iltaan paikan päälle, sillä eteen olisi saattanut tulla ongelmallinen tilanne, jossa osa yleisöstä olisi jouduttu kääntymään ovelta, jotta yleisön määrä tilassa ei olisi ylittänyt kokoontumisrajoituksen määräystä. Kuntalaisten iltojen Live-stream tilaisuudet on pyritty järjestämään olosuhteet huomioiden mahdollisimman vuorovaihteisella tavalla käytettävissä olevilla välineillä ja käytetty Youtube-alusta on toiminut tarkoituksessaan hyvin. Videoidut kuntalaisten illat ovat tavoittaneet yleisönsä hyvin; suoraa lähetystä tai tilaisuuden tallennetta 6.5.2020 tilaisuudesta katsottiin 587 kertaa ja 7.9.2020 tilaisuutta 332 kertaa.

- Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota kunnanvaltuustojen kokouksien määrään. Kevätkaudella pidettiin vain 3 kunnanvaltuuston kokousta, jolloin kesäkuun valtuuston kokouksessa oli huomattavasti asioita. Tarkastuslautakunta muistuttaa, että kunnanvaltuuston kokouksien merkitys on nähtävänä laajempina kuin päätettävänä asioina. Kokouksien yhteydessä on käyty muun muassa erilaisia iltakouluja ja keskusteluita muista ajankohtaisista asioista. Samalla kokoukset ja iltakoulut ovat toimineet tiedotus- ja keskustelukanavina valtuuston jäsenille.

Keväällä 2020 maassamme oli koronapandemiasta johtuen julistettuna poikkeusolot ja valtuuston kokoukset järjestettiin keväällä terveysturvallisuus ja kokoontumisiin liittyvät riskit huomioiden hieman normaalia harvemmassa rytmissä kunnan päätöksenteko- ja palveluntuotantokyvyn kuitenkin vaarantumatta. Kyseessä on ollut poikkeuksellinen koronapandemiasta johtunut tilanne.

- Kuluneen vuoden aikana kunnanhallitus ja osa lautakunnista on kokoustanut osittain etänä tai täysin etänä. Etämahdollisuus on hyvä käytäntö tilanteissa, esimerkiksi kokoukseen tarvitaan varajäsen paikalle muutaman asiakohdan ajaksi. Kokousmalleista on vaihtelevia kokemuksia ja mielipiteitä, että tarvitseeko kokouksen pitää täysin etänä eikä kokoukseen pääse osallistumaan paikan päälle.

Kokouksien järjestäminen osittain tai kokonaan etänä avaa keskustelun, että onko toimielimen jäsenellä oikeus valita saako hän osallistua fyysisesti tai etänä kokoukseen. Molemmissa vaihtoehdoissa on puolensa. Samalla tulee tarve keskustella, että tuleeko etäosallistumisesta pysyvä mahdollisuus osallistua toimielimen kokouksiin.

Kokouskutsun antaa puheenjohtaja ja kokoukseen osallistutaan kokouskutsun mukaisella tavalla. Toimielimen jäsenen tulee tältä osin noudattaa kokouskutsua. Vuonna 2020 oli alueellamme maaliskuusta lähtien voimassa etäkokoussuositus, ja toimielimet ovat tätä suositusta harkintansa mukaisesti noudattaneet. Kärsämäen kunnan hallintosääntö ja kuntalaki mahdollistavat osittain tai kokonaan sähköisen kokouksen. Kukaan toimielin voi puheenjohtajansa johdolla käydä tarvittavat keskustelut aiheen tiimoilta, jotta se löytää yhteisen parhaan tavan kokoontua lainsäädäntö sekä hallintosäännön määräykset huomioiden.

- Kokouspalkkioiden maksamisessa on ilmentynyt kysymysmerkkejä palkkiosäännön soveltamisen kanssa. Osalle luottamushenkilöistä on maksettu kokouspalkkiota siitä, että he ovat osallistuneet kuntalaisiltoihin vuonna 2020. Aikaisempina vuosina näin ei ole menetelty. Lähtökohtainen ymmärrys on, että kokouspalkkiota maksetaan kokouksista ja niistä, mitkä kuuluvat palkkiosäännön piiriin. Samalla on muistutettava, että kunnan johtavat luottamushenkilöt kuuluvat vuosipalkkion piiriin, jonka katsotaan kattavan muut edustukset, joista ei tule muuta korvausta. Mikäli palkkiosääntö heittää tulkinallisuuksia tai epäselvyyksiä, palkkiosääntöä voisi tarkentaa.

Palkkiosääntöä voi tarkentaa, mikäli tarpeellista. Kuntalaisten iltoihin osallistuneille luottamushenkilöille on edeltäneillä valtuustokausilla suoritettu palkkiota luottamushenkilöiden palkkiosäännön mukaan. Tuolloin kokousten osallistujista kerättiin nimilista ja kokouspalkkio suoritettiin tällä perusteella luottamushenkilöille. Kokouksen osallistujien nimilistan tulkitaan muodostavan henkilörekisterin ja nimilistan keräämisestä luovuttiin tietosuojalainsäädännön muututtua, tällöin myös palkkion maksamisesta luovuttiin.

- Osa luottamushenkilöistä seuraa aktiivisemmin kunnan sähköpostiaan ja osa luottamushenkilöistä ei tarkista riittävän usein sähköpostiaan.

Asia on ollut pidempään tarkastuslautakunnan huomauttamalla tolalla. Kunnanhallitus kannustaa kaikkia luottamushenkilöitä seuraamaan @karsamaki.fi-sähköpostiaan luottamustoimensa vaatimalla tavalla.

- Nuorisovaltuuston toiminta on jatkanut aikaisemmalla mallilla. Kuluneen vuoden aikana nuorisovaltuusto on päivittänyt ohjesääntöään. Nuorisovaltuuston toiminnan riskinä on aktiivisten nuorten väheneminen ja sitä kautta toiminnan lamaantuminen tai jopa loppuminen. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota hyvinvointiohjaajan rooliin ja hänen vastuuseen nuorisovaltuuston toiminnassa.

Kunnanhallitus kannustaa nuorisovaltuustoa toimintansa kehittämiseen ja haastaa kärsämäkisiä nuoria lähtemään mukaan nuorisovaltuuston toimintaan. Hyvinvointiohjaaja tukee ja ohjaa nuorisovaltuuston toimintaa.

- Vanhus- ja vammaisneuvosto toimii ja on toiminut hyvin. Vanhus- ja vammaisneuvosto on kokoustanut tarpeen vaatiessa. Vanhus- ja vammaisneuvoston toiminnan heikkoutena on ollut etäkokouksien mahdottomuus puutteellisten tai olemattomien etäkokousosaamisen kanssa.

Kunnanhallitus arvioi vanhus ja vammaisneuvoston kokoontuneen harkintansa mukaan vuonna 2020 vallinneen koronatilanteen riskit huomioiden.

- Sekä nuorisovaltuuston että vanhus- ja vammaisneuvoston toiminnasta olisi hyvä saada toimintakertomukset, jotta vaikuttamistoimielimistä saataisiin tarkempaa tietoa. Tämä parantaisi tarkastuslautakunnan työtä arvioida kyseisiä toimielimiä.

Kunnanhallitus toteaa tarkastuslautakunnan ehdotuksen hyväksi ja toivoo että nuorisovaltuusto sekä vanhus- ja vammaisneuvosto laatisivat laajuudeltaan tarkoituksenmukaiset toimintakertomukset vuodesta 2021 alkaen siten että toimintakertomukset olisivat hyödynnettävissä kunnan vuoden 2021 tilinpäätöstä ja toimintakertomusta laadittaessa.

Opetustoimen lautakunta

- Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota ja huolta lasten ja nuorten lisääntyneestä pahoinvoinnista, joka on korostunut korona-aikana. Tilannetta hankaloittaa psykologin palveluiden saavutettavuus. Samalla erityisopetuksen ja kouluavustajien tarve on kasvanut.

Lasten- ja nuorten korona-aikana lisääntynyt pahoinvointi on maailmanlaajuinen ilmiö ja tämä on tunnistettu myös Kärsämäen kunnan toiminnassa. Erilaisia tukitoimia on lisätty yhteistyössä opetus-, nuoriso ja sote-toimialojen kesken. Koulupsykologin rekrytoinnissa on ollut haasteita, eikä psykologia ole saatu rekrytoitua useista hakukierroksista huolimatta. Palvelut on hankittu ostopalveluna.

Hyte- lautakunta

- Hyte-lautakunnan jäsenten osallistuminen kokouksiin on ollut vaihtelevaa. Poissaolot tuntuvat keskittyvän vain tietyille jäsenille ja varajäsenille. Kuitenkin tilanne on pysynyt paremman suuntaisena.
- Kuluneen valtuustokauden aikana hyte-lautakunta ei ole löytänyt omaa rooliaan Kärsämäen kunnassa, vaan se on jäänyt enemmän edellisen valtuustokauden vapaa-ajan lautakunnaksi.

Hyte-lautakunnan kokouksiin osallistumista on yhä pyritty käytettävissä olevin keinoin parantamaan mm. lähettämällä ennakoilmoitukset tulevista kokouksista mahdollisimman hyvissä ajoin. Kuntien rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä tulee muuttumaan ja korostumaan sote-uudistuksen jälkeen. Uudelle hyte-lautakunnalle aukeaa tämän myötä mahdollisuus kehittää toimialaansa ja löytää uusia lähestymiskulmia ja sisältöjä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen.

Tekninen lautakunta

- Tekninen lautakunta hyväksyi talousarvioesityksensä 5.11., vaikka lautakunnan olisi pitänyt antaa talousarvioesityksensä 30.10. mennessä.

Kunnanhallitus hyväksyi vuoden 2021 talousarvion laadintaohjeen kokouksessaan 17.8.2021, §147 ja valtuutti samassa päätöksessään kunnanjohtajan ja kunnansihteerin tarvittaessa tarkentamaan ja muuttamaan ohjeistusta. Kokousaikataulullisista syistä teknisen lautakunnan kokous tuli pidettäväksi 5.11.2020 ja lautakunnan esittelijä sopi talousarvioesityksen käsittelyaikataulusta kunnanjohtajan ja kunnansihteerin kanssa.

Tytäryhtiöt

- Kärsämäen Asunnot Oy: Yhtiössä on menty hyvään suuntaan uusien asuntojen rakentamisen osalta. Tilikauden aikana valmistui kaksi uutta rivitaloa Keskuskoulun tontille. Uusien asuntojen tarve on edelleen olemassa. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, ettei nykyisiä asukkaita laiminlyötäisi, vaan heidänkin tarpeisiinsa voitaisiin vastata esimerkiksi remonttien osalta.

Kärsämäen Asunnot Oy pyrkii uudis- ja perusparannusrakentamisessa ottamaan huomioon markkinatilanteen siten, että asuntojen koko, laatu ja varustetaso vastaavat mahdollisimman hyvin kysyntään. Kiinteistöyhtiön asukkaita ja asunnonhakijoita pyritään palvelemaan hyvin ja ammattitaitoisesti niin, että heidän viihtyvyytensä voidaan varmistaa. Huoneistojen isommat remontit pyritään ajoittamaan asukasvaihdojen yhteyteen. Tilikaudella 2020 valmistauduttiin omakotitalojen rakentamiseen sekä Opintie 5:n toisen vaiheen toteuttamiseen. Hankkeet ovat edenneet vuonna 2021.

- Kärsämäen Vesihuolto Oy: Tulevaisuudessa tulee varautua veden riittävyyden ja laatuvalmistuksen ylläpitoon. Kärsämäen kunnan väestö ja Kärsämäen Vesihuolto Oy:n asiakasmäärä on vähentynyt pitkällä aikavälillä ja ennusteiden mukaan tulee edelleen vähenemään.

Kärsämäen Vesihuolto Oy jatkaa vesijohtoverkoston uusimistyötä suunnitelmallisesti vedenhankinnan ja –jakelun turvaamiseksi.

- Tarkastuslautakunta haluaa korostaa, että puuttuvat vakuudet on pikaisesti saatettava kuntoon.

Tytäryhtiöt ovat luovuttaneet edellytetyt vastavakuudet tai saattaneet kiinnitysprosessit vakuuksien luovuttamiseksi vireille.

